

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Maiatzaren
25.ºEuskalerrian, iru peseta urtean. — Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Maiatzaren
25.º

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

¿Ze barri?

Chikitan, gorputza, lotan edo mai-suaren zigorpean izan-ezik, gueldirik egon ezin jakunean, kerizaldia eldu baino gueiago, kerizazurrak banan atz biren artean gueukazala, eskolan izanarren, alkarri esaten gueutsan: *Azur azur—Mamin mamin—Nori nori—Arecheri*. Ta kerizazurra atz-artearen laban eguinda arin joaten zan *arechen* belarri-ertza jo-nairik.

IBAIZABAL barritsuago izatea gura leukeentzat echnu otuten erantzueren egokiagorik ausse baino. IBAIZABAL-ek pozarren esango leuke as-tero: *Barri barri*; baiña bildur da irakurlak erantzun eztaioen *zaar* *zaar*; zein da *azur azur-i mamin ma-min* esaten gueutsan-antzer.

¿Zer gura zendukee, lumak uguer-tuta daukazuezan irakurla barri-za-leok, zer gura zendukee gure albistari-chen onek barritzat emotea? ¿Mar-tinica-ko Mendi Soilleko garmendiak autso-pilla leguez *Saint Pierre* zan uria erre dabela? Karabiñeroak eu-rak, ichasertzean arrausika eguna igaroten dabenak be, badakie jazo-er au. ¿Españia-ko Erregue gazterik guizon eguiñak edo beintzat eragui-ñak Kongresoan esan dabezan ber-bak? Gor-itsuak ez ze beste edozei-ñek irakurri edo entzun izan dabez oraingo sei bidar guichienez berba orrek.

Barriak barriz, benetako barriak, ezin asmau loikez. Tiboli-ko kalean, IBAIZABAL-en bizitokian, ipuiñak nai irakurgueiak nai [tira! gauza andirik ez baiña zer edo zerchu astean astean sortuten da: albistarik ez.

Gueure irakurla ta adiskide maita-garri, matrailla gorri nai zurbil, pa-pu-urten nai sartu, ze barri dan jakin gura dozuenok: bialdu eiguzuez ba-kochak bere echaldeko barriak. Al-kate batek alkatekuntzea, or konpon esanda, ichi dabela, zigorra iaurti dabela, onelako edo alako edo bes-telakoagaitik; bada artuizue amar *zentimo-ko tarjeta postal* bat; eta nai dala euskeraz, nai dala baskuentzez nai dala osterantzean, letra chiki ar-gui arguitan bialdu eiguzue zer jazo dan. Eta guero bear bada Bloak edo Blao-ren batek e men orraztuko dau.

Gure arteko erderazko albistari edo periodikoai, gueienai beintzat,

guzur da egui, ugari bialduten deu-tsez andik edo arantzagotik jazoera ta guertaera ta barri ta erreparri ta albistak. Guri... guri aurtzak.

Eun eskekoren artean banakaren bati entzuten jako, uri onetan bein-tzat, euskeraz eskatuten; eta orduan, edo onelango eskaleak urri direala-ko, edo euskera gozoak biotza sa-murtuten deuskulako, edo odolak odola erakarten dabelako, edo batek badaki zegaitik, gure eskua guei-ago-ko barik zakelean sartu oi da diru-billa. Eta diru-ordez barriak eskatu-orduan, eskari ori euskeraz eguiña-rren, ez biotza samurtu, ez arpeguia gozatu, ez lumarik busti echake gure irakurlai eguiten: sorbaldak gora jaso bai, besterik ez.

[Erderazko paperai bai ta guri ez! Badakigu barri batzuk dagozala gure paper au, *ácido sulfúrico*-tantak le-guez, zulatuko leukeenak: berbarako, Durangon, nai Tolosan, nai Guerni-kan, nai Lekeition, nai Azpeiti-aldean ango elizguizonak, Gontzalez-turik, (euskalzale-izena eukiarren) erderaz eliz-berbaldiak eguiñ edo eraguiten dabezala. Onelango barririk gogaldi oneko gagozanean baino ez guri bial-du: erderazkoetara erdalkeriak.

Ezan leigu bat edo batek errietako barrizaleai neke eguiten jakela, lan eguiñaren ganera, biderako dirua ta papera (amar edo amabost *zentimo*) emotea. Ezta mirari. Aspaldiotik da-kigu neke onen barri, lan andia egui-ñaren ganera diru andia zabaldu bear dogu-ta. Ez orregaitik atzeratu.

Ilaren buruan nai iru illebeterik iru illebetera barrien azpiko aldean esan daiguela: «zazpi *tarjeta* bialdu dodaz aspaldi onetan; zazpi amarre-ko irurogueta amar dira...»; eta poza-rren bialduko doguz irurogueta amar eunen edo *zentimo* orrek.

Onezaz ganera besteren batek esan daike: «¿Gure erri onetan zer jazoten da; esatekorik beintzat? ¿Maisua er-dalduna daukagula? ¿Zein solotan ezta berez erneten machingarratza, beste izenez chominbedarra, bedar-garratza...?»

Zoricharrean eguia da au; baiña, guizonak, egun baten jazoten eztana beste baten jazoten da; erri baten ez-pada, bestean

Neure irakurkizun ezke-usaiñeko au burutu-orduko jakin beie lagun eguiñ gura deuskuenak es uste izate-

ko bialdu eguiñ dabela ta beste barik aguertuko dogula artu daigun guztia, Nozean beinka elduten jakuz lanchu batzuk, biotz onez eguiñak, gazi-ga-zan ikusita gazachu edo motel edo gailla edo melguera erizten deuta-gunak. Irugarren edo laugarren orrialderako izanezkero... [tira! mai baten guztirik bear izaten da ta orra-tzak baino ariak luzeago izan bear dau ta gu ilda guero be astoak erro-tara joango dira ta erroia ezta dan baino baltzago izango ta... [tira! bai-ña lenengo orrialderako bialduten deuskue, da urrengo gueirako, aztu barik; eta (Elanchoben eguiten dabe-na) jo kontuak eta boskarren orrial-dera igues eguiten deuskue batzue-tan, biotz onez baiña gazachu eguiñi-ño lan onek.

Ez aztu, lagun maiteak: gatz bako lebatza baino gazdun chieharroku-mea gozoago izan oi da.

EKETAK.

TOTA PULCHRA...

1

Zer animoso gaur arkitzen dan Gu jaio guñan erria, Denak obeto entenditzeko, Esan nai da Erretereria. Lore ederrez inguraturik Dosel batean Maria, Guztia bada merezi ditu Dalako oso garbia.

(Tota pulchra es Maria.)

2

Ordu luzeak pasiagatik Gure gorputzak nekatzen, Gogo aundian asitzen guera Zure alabantzak kantatzen, Gure biotzak pozez beterik Gaituela animatzen, Esaten digu ez da mancharik Mariarengan arkitzen.

(Et macula originalis non est in te.)

3

Beraren onran alchia dago, Gure parroki aundia, Eta lorerik eskeñi gabe Gaizki zegoen Maria. Zeruetatik biali digu, Lurrera mandataria, Esan omendu onratutzeko, Jerusalemgo gloria.

(Tu gloria Jerusalem)

4

¿Zer eguiñ bear guenduen bada Zu ez baziñan, Maria, Eva-k ekarri zizkigunean Onenbeste miseria? Aguertu ziñan gure esperantza Eta pakezko uztarguia, Ondo eguia zu zeradela, Israel-go alegria.

(Tu laltitia Israel)

5

Jaungoikoaren urrena iñor Zu bañan gueiago nor da? Iñor ere ez... au esateko Erri guztia gaur or da, Beragatikan izan zaiteaz Ardi gaiso aben borda Eta guztiak deitzen dizugu Gure erriaren onra.

(Tu honorificentia populi nostri)

6

Zerade abogada, pekatariena, ¡O Maria! zu zera Zeruan gueiena Bitarteko aundia Jesu-Kristorena Gu or izan gaitezen Kentzaizu baimena.

(Tu advocata peccatorum.)

¡Oh Maria!

Virgo prudentissima

Mater Clementissima ora pro nobis

Intercede pro nobis ad Dominum

Jesum Christum.)

JOSHEPA ANTHONIK

Erretererian.

MARIACHOREN LOREAK

I

Mariacho zan sei urteko neska chiki eder bat, azal zuri-gorria larro-saren antzera, begui urdiñak eta urre-koloreko illia zituana, eta auzo guziak maite zuana. Bere Aita eta Ama illak ziran, eta Amonarekin bizi zan. Eztago esan bearrik zenbat maiteko zuan Amonak.

Egun batean eguiñ zion umeak Amonari, onek asko uste etzuan galde bat, esanaz:

—Amona: ¿ez aldegu guk Amarik, Josechok, Martiñak, Pilipek eta Jua-kiñak bezela?

Amona, ustez-uztegabeko galdeera onekiñ guelditu zan zer erantzun

etzekiala; baña issill-une baten ondo-
ren, bi malko beguietatik issuriaz eta
laztan bat bekokian emanaz, eran-
tzun zion:

—Bai, enechoa; zuk ere badezu
ama, gaisso orrek.
—Eta zñun da ba.
—..... zeruan
—¿Noiz etorriko da?
—¿Zer nai zenikio?
—Asko maite dedala esan, eta
laztan asko eman.
—Ezta etorriko zerutik, baña gue-
rok ara juango guera.
—¿Noiz ordea?
—¿Noiz nai zenduke?
—Nik, laster.
—Eska zaiozu ba Ama Birjiñari.
—¿Ermitachoko aldarean dagoa-
nari?
—Bai, arichi
—Eskatuko diot ba.

II

—Beiak zaitu, eta galtzerdia eguiñ:
ori zan Mariachoren lanik andiena.
Amonak ikusten zuan, aspaldi-
choan umeak etzuala lenago ainbat
galtzerdi eguiten.

¿Zertan igarotzen ote zuan ba
denbora?

Egun batian zaitu nai izan zuan.
Juan zan beiak zebiltzan belar-zelai-
ra, eta etzuan arkitu umerik; juan
zan andik urrean zegoan Ermitacho-
ra, eta an arkitu zuan Mariacho be-
launikaturik bi eskuak bular-aurrean
bildurik, beguiak ichi ta burua ma-
kurturik, Ama Birjiñaren aurrean.
Ikusi ezpalu bezela, Amona echeratu
zan, esaten zuala bere biotzean: au-
sse da gure aingueruchua, gure
premi-aldietan bear ditugun lagun-
tzak zerutik iristen dizkiguna.

Sortu zan reboluzioa; euskalerrian
ere izan ziran baliente batzuek eta
Ermitachok ere izan zituan bere
etsaiak. Tellatu ta ate berria eguiñ
bear zitzaizkolako aitzakiarekin, za-
rrak kendu ta berririk eguiñ ez,
guelditu ziran lau paretiak, eta andik
laster sasia ta larra.

Baña Mariachok eguiten zituan
bere erreguak betiko lekuan, lau pa-
reten erdian, sasi artian izanta ere.
Emezortzi urterekin ill zan gaissoa
ainguerucho bat bezela bularreko
gaitzarekin, bere amaren moduan.
Andik zortzi egunera ill zan amona
ere, eta biak juan ziran, bata bere
Ama laztantzera, eta bestea bere ala-
ba eta illobachoaren ondoan betiko
zori oneko izatera.

Ermitacho sasiak eta larrak artu
zuten, baña an erdi aldian azaldu
ziran lore zuri-urdiñ oso polit ba-
tzuek, eta «Mariachoren loreen» izena
ematen asi ziran ango gendeak, eta
gaur ere ala deitzen diete, au da,
«Mariachoren loreak.»

¿Eta zergatik? Mariacho zanaren
beguiak eta lore aiek kolore berdiña
dutelako, eta ume, edo obeki esate-
ko, aingueru ark issuritako negar
malkoak lore biurturik erne ziralako.
Ala diote. Birraldaturik lore aiek,

beren aziak gorde ta ereiñik Maria-
choren loreak ugaritu ziran auzoera
guzian, eta ezta an echerik bere ba-
ratzaren ertzen baten lore oietakorik
eztuenik.

Ermitacho berritu zan, Ama Birjiña
berri oso eder bat ekarri ere bai, eta
Maiatzeko jai-arsaldetan an oi diuaz
neska gaztecho guziak lore oiekin
eguintako sortak Ermitachoko Ama
Birjiña berri ederrari eskeintzera.

Juaten bazerate Maiatzaren azke-
neko igandean Ermitachora, adituko
dezute nola neska gaztecho aiek kan-
tatuko dioten Ama Birjiñari.

Orra Ama maitea

Maiatza amaitu,
Gogorazio onek
Samindutzen gaitu
Zaizkigulako egun
Ain ederrak aitu,
Emen etsai gaiztoak
Ez gaitzan garaitu,
Arren ama maitea
Zuk gaitzatzu zaitu;
Eta gure biotzen
Tristurak alaitu,
Zuganako jaiiera
Emen dediñ gueitu;
Zu alabatzen guera
Egunero oitu,
Zuri nai guenikizu
Lurrean obeitu,
Eta zure ejemplo
Ederrak jarraitu,
Eztezagun anima
Pekatuaz loitu;
¡Ai, albazinduzkegu
Nai adiña goitu
Eta Mariachoren
Loreaz koroitu!
Agur Ama maitea,
Alabaz oroitu.

P. M.

1902-ko Oribillaren 29-a

B.... kiñ

(Nere lagun zar Paulo Zamarripa-ri)

Bide Batian Beñ Bazijoan
Bassili Bakar Bakarrik
Bere Buruan Bazkarichoa
Baserrirako Bildurik,
Baztarretako Belardi Baratz
Bordari Beguiraturik
Boza Bigunki Biribilduaz
Beraren Barren Barrendik,
Bortitz Berbaldi Betetakoan
Batere Bague Bildurrik,
Bapo, Beraren Bitza Biziak
Bene Benetan Botarik.
Bañan Batetan Beste Baztacho
Baten Be Beko Bidetik,
Badator Bizkar Beartu Beltz Bat
Bere Boina Berdindurik,
Bizar Biguñak Berreun Bider
Beatzakiñ Beraturik;
Bada Buruko Bazkarichoa
Berela Barrundaturik,
Bera Barrendik Bazegon Berriz
Bene Benetan Baraurik;
Bekoki Beltza Bera Beguira
Beso Biak Biraturik,
Borrero Beltza Balitz Bezela

Badator Bai Beroturik
Bada Bassiliñ Burutikanen
Beso Bat Biribildurik,
Beste Besua Berriz Berela
Bizkarretik Beaturik,
Baitio:—¡Bota Bazkarichoa
Berilassen Burutik,
Bota; Beztela Bizi Bakarra
Baldin Badezu, Bertatik
Batetan Bertan Buka Bizia
Baztar Batera Botarik!
Bassili Berriz Bere Biotza
Bildur Bildurraz Beterik
Bere Barrengo Biguntasunak
Botiaz Beguietatik
Baizion Bertan:—Beguira Beza
Barkatu Bezait Bederik,
Beztela Beko Baserritarra
Baldiñ Badator Bordatik,
Beti Bezela Biziro Bortitz
Baztarraz Burrundaturik
Bedorren Bulla-Boza Batuko
Baitu Burruntzi Batekin.
Bijua Bada Berilassen
Bai Burua Beraturik,
Bestela Bertan Beruak Baitu
Beraren Borondatetik,
—¡Bota Berela; Bota Buruko
Bakallu Babak Bederik!
—¿Bañan Bedorrek Badu Bassiliñ
Bakallu Busti Bearrik?
Beguira Beza Beguira *Boni*
Baratzalde Baserritik,
Brinko Batian Badatorrela
Berdintzu Berri Batetik
Berak Bakarrik Bedorri Bertan
Biltzen Bada Braketatik,
Brillak Bezela Beatzi Buelta
Baditu Berarengandik.
¡Bere Beguiak Biribildurik
Beraruntz Beguiraturik
Biziro Benaz Baserritarraz
Bizartzua Bilduraturik,
Berilassen Beste Bidetik
Beratu Baitzan Bakarrik!
Donostian.

JOSÉ ARTOLA ETA ELIZECHEA.

Guipuzkoako lenengo guardasolak

Ezin niteke gogorkizundu eutsiaz
probintzian lenengoa zanik, baiña
bai gogoz Donostiaz goitik besterik
etzana, sasoi arretan, ondorengo kon-
dairan ikusiko dan bezela.

Ichaso-ko Erretore jauna omen ze-
billen beguiko miñez, joan omen zan
Frantziako sendalari batengana eta
andik ekarri omen zuan zorionezko
guardasola, ain miragarritzko maki-
ña orduan, nola gaurko *Dumont-en*
globo izentatuak. Omen zan gorri go-
rria, ichura gabeko aundia ezen sei
bat lagun estaltzen zituana, kirtena
edozein guizonaren okotzeraino gora
eta erabiltzen omen zan bi eskurekin
elduta nola prozesioko estandarteak.

Ainbesteraño choratu omen zi-
tzaion gure Erretore jaunari tresna
arekin ezen, euria eguiten zuan gu-
zian ateratzen omen zan echetik sal-
taka, nola eiztaria eskopetarekin leio-
tik auzoan eiza ikusten duanean, eta

joaten omen zan batean Ormaiztegui-
ra eta bestean Arrian-era, zeinbait
euri gueiago eta naiago.

Bere lagun andi, Arriango Bikario
jaunari guertatu omen zitzaion Do-
nostiaira joan bear bat eta esan omen
zion bere neskachari:—«joan zaite
bazkalondoan Icharo-ra eta esaiozu
Erretore jaunari bigar, Jainkoak nai
badu, Donostiaira joan bear detala
eta guardasola ematez mesede egui-
teko, ango joan-etorria eguin arte».
Eguin omen zuan neskachak bere
esana eta Erretore jaunak erantzun
omen zion:—«Esaiozu nagusiari,
Jainkoak nai ez badu, bigar ere ez-
tubela euriarik eguingo, eta orduan
eztaukala guardasol bearrik Donos-
tiara joateko, baiña euria eguingo
balu neronek bear detala.»

Bikario joan zan Donostiaira asmo
aundiarekin kostia kosta guardasola
an erosteko, inorenkana berriz bear-
tu gabe, baiña oraindik ezan Eraso-
ra irichi alako erremintarik.

Beasaingo barberua zan beste bat
guardasol ura ezagutzeko zoriona
izan zuena eta oni ere choratu arazi
zitzaion. Jarri zan kontuan inun
aguertuko ote ziran salmentara, eta
nun jakiten duan Tolosako denda
batera irichi zirala bost guardasol.
Bere pozarekin etzuan gau guzian
lorik eguin, eguna zabaldu baiña len
igo zion mandoari eta jo zuan orduan
probintziako erri nagusira, egoiaize
ederrak atzetik bultzatuaz azkar joa-
ten laguntzen ziola. Irichi zan osta-
tuko atera eta mandotik jaizteko as-
tirik gabe, galdezu zion ostalariari:

—¿Bai aldakizu nun saltzen jarri
dituzten euriaren kontrako apareju
batzuek?

—Panchorenean jauna, bart anehen
izan guinan ikusten, baiña ez bedi
piata, zergaitik jokatu nai izan nion
tresna aren gañetik nik ura bota eta
etzala egoten bera azpian bustigabe,
baiña etzuan nai izan Panchok.

—Ondo da, emaiozu pentsu bat
mandoari eta azkar azkar jarri deza-
tela neretzat gosaria.

Erosi zuan guardasol arritu bat,
gosaldu du ito-itoka, igo zion man-
doari eta atera zan echerontz len
bezelakosse egoiaize ederrarekin. To-
losatik alderatzean, ikusi nairik nola
tajutzen zuan jostallu ura bera zal-
dizko zala, ireki zuan zorigaiztoan,
bada aizeak eldu zion eta an joan
zan kokotez atzera mandoganetik
bere makiña ta guzi. Etzuan miñik
artu, baiña alehatu zanerako an zi-
joan mandoa ikaratuta iguesi eche-
rontz. Asi zan guardasola ichitzen,
baiña eztakit ikasi etzelako edo
trastornatu zitzaiolako; beintzat ino-
la ere ezin ichi izan zuan. Saltaka
eguin nai zuan mandoaren ondoren,
baiño guardasol aundi irekiarekin
eta aize andiagoa *proa*-tik (aurretik)
zuala, pauso bat aurrera ezin eman;
ezkerrak soroan ari ziran nekazari
batzuek guelditu zutela mandoa,
achitu, arbola bati lotuta laga eta
okerren bat guertatua izango zala-

koan joan ziran saltaka Tolosa alde-
ra. An billatu zuten barberu guiza-
jua bi pauso aurrera eta lau atzera
eguinaz zebillela, burruka bere guar-
dasolarekin.

Danaren artean karreatu zuten
apareju ura mandoa zegoan lekurai-
no; artu zuten au ere sokatik eta
irichi ziran, Alegria-ko urira. An
ibilli ziran atez ate galdez ia inork
otezekien guardasola ichitzen, baino
etzuten arkitu orrenbesterañoko ja-
kintsurik. Onetan aizea moteldu zan
piska kat, igo zion mandoari, eman
zioten erreminta ireki ura eskuetara
eta eraso zion echealdera, uriko ume
koskor guziak ondoren zituala. Pasa-
tu zan uri guziatiko farragarri zala
Ikazteguieta, Legorreta, Isasondo eta
Villafranca-tik atez ate galdetuaz
makina arren berri zekienik otezan,
baina alferrik. Nozbaitere irichi zi-
ran Beasain-era, an etzedukan zer
galdeturik, etzan artean ez moch ez
luzerik apareju aren berri zekienik
eta joan zan zuzenean bere echera.
Festa osatzeko, ezin pasa izan zuan
atean eta igo zuten balkoira eta an
laga zuten jendearen miragarri eta
gaba pasatzen. Urrengo goizean egu-
na baino len igo zion mandoari, nes-
kachak eman zion eskuetara balkoi-
tik zorioneko guardasola, jo zuan
Ihaso-ra eta Erretore jaunak miste-
rio aundiarekin ichi zion makina,
baita erakutsi ere aurrerako apareju
aren maniobra guziak.

L. OYA.

KAJISTA BATERI

1
Neskazarraren adiskiden bat
Bilboaldean badugu
Kajista dela Ibaizabalen
Berak garbiri esan du,
Nai dizut bada errespueta
Gaur zuri ere bialdu
Zuk Enrikeri esan diozu
«Ez du jauna ezer galdu.» (1)

2
Eliza santak sakramentuak
Jarriak daukazki zazpi
Bost prezisak dirade baña
Bi libre utziak dauzki,
Dudarik gabe kajista onek
Oiek aztuak daukazki
Eta uste du neskazar denak
Bizi guerdela gaizki.

3
Sentitzen det gaur ez daukatela
Ezagutzeko honorea
Kajista ori degun ezker
Orrelako adiskidea,
Eztaduzkagu ukatutzeko
Urteak eta humorea,
Bañan bai zenbait andre guizona
Eta guizonak andrea.

4
Eman ez degu balsamorik
Neskazarrak gatzetzeko
Bañan bai enplastera ederrak
Osasuna ekartzeko,
Bilboaldean baldin badago
Kajachoren bat saltzeko
Erosi ezazu ta ondo gorde
Zeori balsamatzeko.

JOSHEPA ANTHONIK.

Errenterian.

(1) Ikusi beste Maiztaren 11.ª eguneko Ibaizabalen,
«Neskazarrak» burutut daukan irakurkizuna.

KATU BATEN BILDURRAK

Orain urte asko atzerantz Durango-ko fe-
ligresak edo elizarrak egozan euren
buruak apurtuten zelan kenduko zituezan
euren elizako altare eta obi edo sepulture-
tan egozan arratoi itzalgarri batzuk, eta
ondino katurik ezagututen etzan leguez erri-
atan, domeka baten jo eben kanpala batza-
rra batuteko eliz-aurrea, ia zer eguingo
zan elizako arratoiak kenduteko, zerren
jaten zituezan sepulturetako olata guztiak.
Batak ziñoan erre eguin bear izango zireala,
besteak sakristauak atrapau eizala, eta one-
tan egozala esan eban zokondo batetik Arra-
tiar batek berak ekarriko ebaia beste dome-
karako abere ehiki bat arratoi guztiak atra-
pauko zituzana, amar dukatagaitik.

Etorri zan beste domeka ta aguerri zan
gure Arratiarra katua otzara baten barruan
ekarrela, bota eben sakristiara, ta ikusi
eben zelan atrapetan zituzan sagu ta arra-
toiak. Pozarren egozan guztiak, batzuk katua
erosi ebelako, ta besteak oni amar dukat era-
guin eutsalako. Amar dukatak artu zitua-
nean, arin joan zan Arratiarra, bildurrez
euren tratuaz damutu ta diruak kendu eze-
ioezan; ta orra nun gogoratuten jaken Du-
rangorrai ezekiela zer emon jaten euren
katuari, ta joan zirean Arratiarren atzean
guizon gazte bi itanduteko zer jaten eban,
eta urrunchutik ikusi ebenean asi jakozan
deadarrez:

—¡A guizon! ¿Zer jaten dau katuak?

Eta besteak ikaraturik euren diruen eske
etozalakoan asi zan arin aringa iguesi esa-
ten eutsela:

—¡Guizonak jaten dabena!

Arriturik beste guizonok itandu oitsen
barriro:

—¿Zer? ¿Guizona jaten dabela?

—¡Bai!

Ara or guero larri Durangarrak euren
katua zelan ill ezekiela; inok ezaban nai
joan, guizonak jaten zituzan abere bat ite-
ra; eta onetan egozala esan eutsan abadeak
sakristaari. —¡Pepe-Anton! ¿Zer Jauna? —
¿Badakik zer eguingo dogun? —¿Zer? —Ba,
nik igongo joat kulpitara, ik aterako dok
katua sakristiatik, eta beste erriko guizonak
egongo dozak banku ganetan makila bana-
gaz, ta neuk esaten deituedanean... ¡polche!
danak batera salto eguin eta emongo jui-
tsuguk eriotzea.

Esan da egnin, guoiditu zirean bakocha
bere lekutetan, badoa Popeanton larri, uleak
zutunik dituzala, makilla trokotz bategaz,
topetan dau gure katua sakristiako bazter
baten, asten da andik atera gurarik, eta estu-
tu ebanean, salto eguiten deitso katuak ar-
peguira, ta aor nun ipinten dabene gure Pe-
peanton arpeguia urratutik odola eriola, ta
urteten dabe biak kanpora arin, batak ¡maoo!
besteak ¡ai ene! eguiten ebela; beste guizo-
nok sakristaia modu aretan ikusirik arin
iguesi eguin eben kanpora, abadia ta katua
bakarrik ichi eleiza barruan.

Ichi zituezan ondo eleizako ateak; eguin
eben batzar barria; batak ziñoan su emon
bear jakola eleizeari, besteak goseak ill ar-
tean ichiteko; baiña esan eban norbaitetik:
—¿Nozko uste dozue goseak ilgo dabela?
Abadiagaz ta arratoiakaz badauko orrek urte
beteko jana.

Bien bitartean abade guizajoa deadarrez
egoan kulpitutik, eta inok ezaban sartu nai
eleizan. Alangoren baten gomutau jaken ba-
teri ta esan eban: —¿Badakizue zer eguin
bear dogun? Ekarrri erriko burdi guztiak,
ipini atearen albo bietan eta burdi ganetan
danok jarririk atea idigui, eta botako dogu
abadiaren chakurra ta arek aterako dau kan-
pora.

Ipini zituezan, bada, burdi guztiak eleiz
aurrea, ekarrri eben abadiaren chakurra,
idigui eben eleizako atea Jainkoak nai izan
eban moduan, eta deiturik abade jaunak
bere chakurrari artu eban katua aurretik eta

emon eutsan arrapadiagaz sartu zan andapa-
ra andi baten gure katuori ta an amaitu
zirean Durangarren amar dukat eta ganeko
gora-bera ta atsakabe guztiak.

BERMIOKO BIARGUIN BAT.

ENRIKERI

Errenteriko errian dute
neska zarrak chit sentitu
beraren kontra berso batzuek
dituztelako aditu.

Neronek entzun milla tokitan
ditut ari diradela
kale kantoitan arrimatubak
mingaña dantzaz dutela.

Arrazoi duten edo ez duten
ez dakit nik eguietan
bañan gueienak mingaña luze
dute demoniñuetan.

Nere adiskide Enrikeri oiek
or ezan dituenian
seguru eguiak izango dira
gez daukazki bi eehian?

¿Zer istiluak jarri dituzun
dichosoko bersoakin
amaika erregu neska zar oiek
zugatikan dute eguin!

Berriz guelditzen bazera miñez
gaitz gogorehoren batekin
jsendatu bearra zerade laster
oien erregrarekin!...

Berak zionez Ibaizabalen
zuen lanchu hura eguin
sari ehiki bat irabastearren
ta ez bestelako asmuakin.

Baña burlas jarriak dira
diote orain neska zarrak
eta ¡zuaste bigundutza
orien buru gogorrak!

Etzuen uste izango zanik
orrelakorik munduan
bañan ederkí jarri zaituzte
urrengorako kontuan.

Nezka zar askok atzo eta gaur
Ibaizabal dute erosi
eta guziak oso pozkidaz
farrez irakurtzen asi.

Zer ote zuten jakin nairikan
galdetu nion bateri:
«berso batzuek jarri dizkate
neska zarrak Enrikeri.»

«¿Uste al zuten bada guziak
isilikin gelditzi?»

—Jakingo zueu askok zutela
mingaña oso luza.

Luze edo motzak bersuak beintzat
dirado Ibaizabalen
eta jarriko alditu onek
letra aundiakin lenbailen.

—Gauza onikan ez det espero
zuek inori jartzia
gez altzen obe isildu eta
biotzetik barkatzia?

—Zu ere zera Enrikeri alde
bañan *aprocha zailia*,
len aski zuen gure gantikan
ezer ere ez esatia.

Penatzen naute eta biotzetik
diot denari eskatzen
beste batean unildu eta
ikasitzeko barkatzen.

Umilazuna erakusten du
Eliz dotriña santuak
arrabi ori eskutatuta
artu orlako asmuak.

Bukatutzeko bear det esan
konzienziak didana
ez denak markatu eta
barkatzeko nere lana.

Eta Enrikeri diot esaten
kalean erne ibiltzeko
bada batzuek oso prest daude
zuri larrua kentzeko.

RIL.

KONSEJARI ON BAT

—¿Baña zer ari zera
orla malluketan,
burua ipintzeko
dara odoletan?

—Eman ari naiz kolpe
eta zulaketan,
ia igarkizun au
somatutzen detan
—¡Ken zazu mallu ori
lapiko chorua!

—Nola esan diraten
dala segurua
buru dana puskatu
eta beriala,
igarkizun charrenak
somatzen dirala,
bada orren merio
jarri naiz ni setan,
burua puskatu ta
somatutzen detan,
bestela ez niteke
kontura erori.

—¡A lukainka! somatzen
¿ezdakizu ori?
Eguin zaite urrengo
lumeruen jabe
ta an azalduko da
buru auste gabe;
guero nai bazenduke
epaia bigaldu
asko jakinen fama
orla eziñ galdu.

V. IRAOLA.

ASTEKO BERRIAK

San Inazioaren ejerzioak Urkiolako Elizan.

Datorren illaren 4.ª eguneko arra-
tzaldean izango dabe asikerea ejerzi-
zio onek, Aita Olasagarre Jesuitia ar-
tezkari edo dir tore dala; *euskeraz*
eguingo dira, ta zortzi egun iraungo
dabe, Baguillaren 12.ª eguneko arra-
tzaldean amaituaz. Euskaldun kristi-
nauai erregututen jake joan daitezala
ejerzio santu orrek eguitera, ta ira-
garri au zabildu dalela al dabene
bestean euren ezagunen artean.

Onerazpen edo deboziño gueiogo-
gaz eguiteko eurok, ondo izango li-
tzake mutiko neskato chikirik ez ero-
atea Elizara, ejerzioak eguiten di-
rean artean.

San Antonio egunean, beste urtee-
tan leguez, eliz-jat andi bat ospatuko
da, ta berbaia *euskeraz* eguingo dau
Aita Olasagarrek berak.

IZKIRIMIRIAK

Egun batean Perrando, jan eta edan
gueiegui eguinta, ardanguela edo ta-
berna batean guertatu zan larri, eta
joanik aldameneko baten zegoan oku-
llu batera goiko lekutikustu bear
izan zituan barrenean zeuzkanak.

Ikusirik au ardanguela jabeak esan
zion an zegoan adiskide bati:

—¿Eztakik zer guertatzen dan?
Perrando barruan dituanak botatzen
ari dek eta joan ta burla eguin bear
zioagu.

Ala, joan ziran biak eta galdetu
zion tabernako nagusiak:

—¿Perrando, zer dira botatzen di-
tuzun oiek?

Eta orduan erantzuten dio Pe-
rrandok:

Oik dituk tripakik
Es dizkiat nai nik
Eta jan izazak ik;
Ire eheko janarik
Beti dizkie aitzakik

Orduan esan zion lagunak ardan-
guela jabeari:

—Gu bañan azkarrago dek ori
burla eguiteko.

JOSÉ RAMÓN JAUREGUL.

Baserritar batek zion arrantzale
bati:

—¿Zuek goseaz ilko ziñateke gu
ezpaguina! Gure bearra badezute; lu-
rrak ematen du dena; ¿lurrik ezpalitz
zer janko zenuteke?

—¿Zer?

—Bai, zer

—¡Bakallua!!

Urrengo illerako Azkue abadeak eguiña ta Bizkaiko elizguizonai zuzendua.

J. ARTOLA

I

Bata eta bia
baratzan da eltzen
bia eta bata
plazan dute saltzen;
irua ta laua
baratzan eltzean
egosteko sartzen
dana da eltzean;
iru laua bosta
baratzan sortua
ta zenbait cherriren
tripara sartua;
laua eta bosta
oche den denetan
ezpada ta ere
bada gueienetan;
bosta eta laua
inoiz barreretan

(1) *Martínika*-n osorik guelditu direan echeak au
somatzen duenentzat.

egotea gusto
dana zezenetan;
nere *dana* inoiz
non nai da ikusten
erratzak ikutu
gabe badu usten.
(ZU. GUEL BEN.)

II

D 2 D R K

P. M.

Lauki ontako izkira (letra) abekin
izkribatu, euskal izkiralari baten
izena.

Alper erie i besti festaa

PEPE ARTOLA.

MATA EEE

V. Y.

Lengo astekoen epaiak: Lenengoa, mutil batuk zortzi ardi eroiazan ta besteak amar. Bigarrena, Zaldibian zaldi bi anka luzeak.

Lenengoarena Bermeoko Biarguin bat-ek bialdu dau onan:

Mendi ganean dabiltzazala mutiko biak ardizai

batak zituan *amar* bat ardi
besteak bere *zortzi* bai:
zortziri biak kendu ezker
batak *amabi* besteak *sei*;
eta *amarreri* bat kendu ezker
bederatzina bere bai,
ta igarri badot edo ezpadot
gura neuke nik jakin nai

BIARGUIN BAT. 9

Bigarrena bialdu deuskue urren
ikusi leikezan biak:

Iraola, jostallu
 somatzalleak,
 batez ere *igarkizun*
 zail jartzalleak,
 ohuliatu nai ditu
 zar ta gazteak,
 arturikan egoki
 denai illeak
 naiko lan baguenduen
 asmatzalleak,
 jator asmatu ezinik
 aren ideak;
 bañan pasatutzeko
 arin bideak
 bi oinekoak bañan
 askoz obeak
zaldibian zaldi bi
anka luzeak

PEPE ARTOLA

(Don Bitorianori)

*Zaldibian zaldi bi anka aundiak edo
luzeak:*

Ollauri ta Palazios
aitortu nuen nik
sari eder aieri
akatz eguinirik,
ta Iraola Jaunak
au irakurririk,
arkitu omendu zan
oso estuturik
berri bakan aienak
ezin somaturik,
zer eguin inontara
etzekielarik.
Eramaten zituen
eskuak burura,

zinez ere aihatzen
beguiak zerura,
baña ez be ta goitik
etortzen gogora,
zer zan Julik eskatu
zion gauza ura.
¿Otezan gor guelditu
edo ichutua...?
Julik etzuen nste
jaun arri trantzia
alakoa inondik
igaro azitzia;
eta siniste zuben
alako nastia,
ehit erreza zuela
zuzentaratzia,
ala baldin eskuak
burutu ordian
patrikera barrena
sartu bazituan,
eta zillar batzuen
zama aritzian,
konturatuko zala
nola arguitzen ziran
len iduki zutenak
illuntasunian;
eta au ezik orrela
lakrez ichirikan
zedazko paperez ta
alambre sarian,
arreta aundiarekin
ongui bildurikan
aizez ez diteztean
galdu mindurikan
maieratutzen ziran
istante batian

3la guertuta zala...?
 ez beintzat sinistu
 zitzaion burutu
 nola zan arguitu
 ote zan zoratu
 bestela ausartn
 ta ere aitortu
 Julik bear zitula
 guziak pagatu?

JULIK.

LA EDITORIAL VIZCANA derriben moldagintzan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 12.

TA GUIPUZKOAKORA EDOZEIÑEK ERRAZ ITZULTEKOA

Elizguizonai ta edozein euskaldun elizkoiri erara jatorko liburuchu au, goizero Jesusen Biotzaren ganerako go-
garteia eguiteko.

Liburuchu onek 210 orrialde (página) daukatz; da Bilbon IBAIZABAL-en echean (Tenderia, 19) eta artezkariarenean (Tivoli, letra B, 2.º) dago salguei, sei errealegan; amabi artzera, bi doarik (gratis).

JESUSEN BIOTZARI OIUAK
AZKUE ABADĖAK EGUIÑAK

I.—*Latinez*

Letaña barria (Litania nova SS. Cordis Jesu), liburu onen asierakoa, organua lagun dabela bik edo bitzuk oin eguitekoa. Ume bi nai emakuma bi nai guizonak izan leikez letaña onen oiulari edo kantariak.

Zortzi errealegan dago salguei Bilbo-n Dotesio-ren Echean. Onezaz ganera, orain urte birarte gueukan letaña, zatika *motete*-guisan oiu eguin leikeana, diru ta leku bardiñean dago salguei.

II.—*Euskeraz*

Elizkizun-aurrekoak . . .	I.— <i>Deiez dankagu Jesus.</i> (Aldran). II.— <i>¿Nok ezantzu gogoz?</i> (Batek). III.— <i>Artzainan deietara.</i> (Bik). IV.— <i>¿Zein arguik?</i> (Iruk).
Elizkizun-artekoak. . .	Jesusen Biotzaren errosarioa.

Elizkizun-ostekoak. . .

I.—	Jesusen Biotz laba gartsua. (Aldran).
II.—	¿Zek zakaz zerutik? (Batek).
III.—	Zeru ta lurra. (Bik).
IV.—	¡O Biotz gozo gozoa! (Iruk).

Irutzuok liburu baten zortzi errealegan Dotesiorenean bertan dagoz salguei. Aldrako oiua erriarentzakoak dira; bateko ta biko ta iruko oiua, batzuk eta bitzuk eta irutzuk, gura izanezkero, oiua eguin daikeez.